

5. Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim

5.1. Początki tworzenia struktury organizacyjnej w Bieszczadach Zachodnich

Bieszczady Zachodnie, od początku utworzenia na terenie Ziemi Sanockiej struktury kościelnej, należały do diecezji przemyskiej. Diecezja przemyska obrządku łacińskiego została erygowana przez papieża Grzegorza XI w 1375 r., na mocy bulli „*Debitum Pastoralis officii*”. Wraz z diecezjami chełmską i włodzimierską wchodziła w skład powołanej wówczas metropolii w Haliczu. Diecezja przemyska swoją organizację kościelną rozciągała na teren zamieszkiwany także przez Rusinów wyznających prawosławie, przy czym władcy Polski starali się prowadzić politykę tolerancyjną wobec prawosławia³⁷³.

Zasadniczy trzon sieci parafialnej regionu uformował się w drugiej połowie XIV i w XV w., czyli w okresie ożywienia w procesie zasiedlania tych ziem. Według wykazu zawartego w Roczniku Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle³⁷⁴ w XV w. na obszarze Ziemi Sanockiej występowało 57 kościołów rzymskokatolickich oraz dwa klasztory franciszkanów (w Sanoku i w Krośnie), których sprowadził książę Władysław Opolczyk. Na terenie Bieszczadów najwcześniej wzniesione kościoły rzymskokatolickie znajdowały się w Hoczwi (1424 r.), Polanie (1447 r.) i Lesku (około 1530 r.). W tym czasie na terenie objętym badaniem rozpoczynała się dopiero akcja osadnicza.

Wszystkie kościoły, kaplice i klasztory w XV w. powstały dzięki uposażeniom królów, szlachty i bogatych mieszczan. Wśród kapłanów przeważała narodowość polska, tylko nieliczni należeli do narodowości niemieckiej. Według przywilejów lokacyjnych miast i wsi na prawie niemieckim, w których zawarta jest wzmianka o fundacji kościołów, wyznaczano obszar pod budowę kościoła, plebanii i innych budynków gospodarczych³⁷⁵.

Powstanie parafii uwarunkowane było od pozyskania osoby-fundatora oraz zatwierdzenia kanonicznego przez władzę diecezjalną. Nowo utworzona parafia otrzymywała dokument erekcyjny, na którym umieszczano nazwisko fundatora, wielkość uposażenia, obszar parafii, obowiązki proboszcza, podpisy świadków i

³⁷³ Sarna W. 1902. Dzieje diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego, cz. 1. Episkopat przemyski obrządku łacińskiego, Przemyśl, s. 21.

³⁷⁴ Dąbkowski P. 1923. Stosunki Kościelne Ziemi Sanockiej w XV stuleciu. Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle za rok 1913–1922 pod redakcją Jana Smółki, Przemyśl, s. 13–18.

³⁷⁵ Borcz H. 1979. Organizacja łacińskiej diecezji przemyskiej od XVI do połowy XVII stulecia. Lublin (mps w zbiorach AAP), s. 218.

osoby dokonującej aktu erekcyjnego³⁷⁶. Podstawę egzystencji plebana w parafii stanowiły fundacje ziemskie, które były nadawane przy erekcji parafii. Najczęściej były to nadania jedno- lub rzadziej dwułańowe. Jedną z podstawowych darowizn, jakie pobierały plebanie od wiernych, były dziesięciny i meszne³⁷⁷. Parafie łączone były w dekanaty, które następnie łączono niekiedy w archidiaconaty³⁷⁸, co ułatwiało zarządzanie diecezją.

Dzieje parafii były nieodłącznie związane z sytuacją ekonomiczną ówczesnej Rzeczypospolitej. Załamanie się gospodarki kraju w XVII i na początku XVIII w. oraz rozszerzająca się reformacja, najazdy Tatarów i Szwedów, miały istotny wpływ na stan materialny obiektów kościelnych, które z trudem następnie remontowano lub odbudowywano.

Okres reformacji przyniósł stagnację, a niekiedy nawet regres w rozwoju parafii. Zewnętrznym przejawem i miarą postępu reformacji w diecezji przemyskiej było przejmowanie w połowie XVI w. kościołów przez protestantów i rozwój wspólnot reformowanych. Nie ominęło to również kościołów w Bieszczadach. I tak na zbory kalwińskie były zamienione kościoły: w Lesku (w 1594 r.), w Hoczwi (w latach 1562–1629, przez Macieja i Stanisława Balów) oraz w Średniej Wsi (kaplica dworska Balów, do 1697 r.)³⁷⁹.

W celu zahamowania rozwoju reformacji starano się, w ramach postanowienia soboru trydenckiego (1545–1563), wzmocnić wewnętrzną organizację Kościoła łacińskiego. Z tego powodu w diecezji przemyskiej w 1594 r. został odnowiony podział na dekanaty, dokonany przez biskupa Wawrzyńca Goślickiego. Biskupstwo zostało wówczas podzielone na siedem dekanatów: przemyski, jarosławski, sanocki, samborski, rzeszowski, dynowski i krośnieński. Obszar Bieszczadów wchodził w skład dekanatu sanockiego.

Po I rozbiórce Kościół katolicki w Galicji został gruntownie przekształcony, co doprowadziło do zmiany jego struktury terytorialnej i powiązało funkcjonalnie z organizacją państwa. W latach 1782–1787 przeprowadzono regulację podziału parafialnego, w celu utworzenia okręgów o ustalonej w Wiedniu strukturze demograficznej i organizacyjnej³⁸⁰.

³⁷⁶ Litak S. 1969. *Struktura i funkcje parafii w Polsce*. W: *Kościół w Polsce*, pod red. J. Kłoczowskiego, T. II, Kraków, s. 434, 440–441; Borcz H. 1979. *Organizacja łacińskiej diecezji przemyskiej od XVI do połowy XVII stulecia*. Lublin (mps w zbiorach AAP), s. 218.

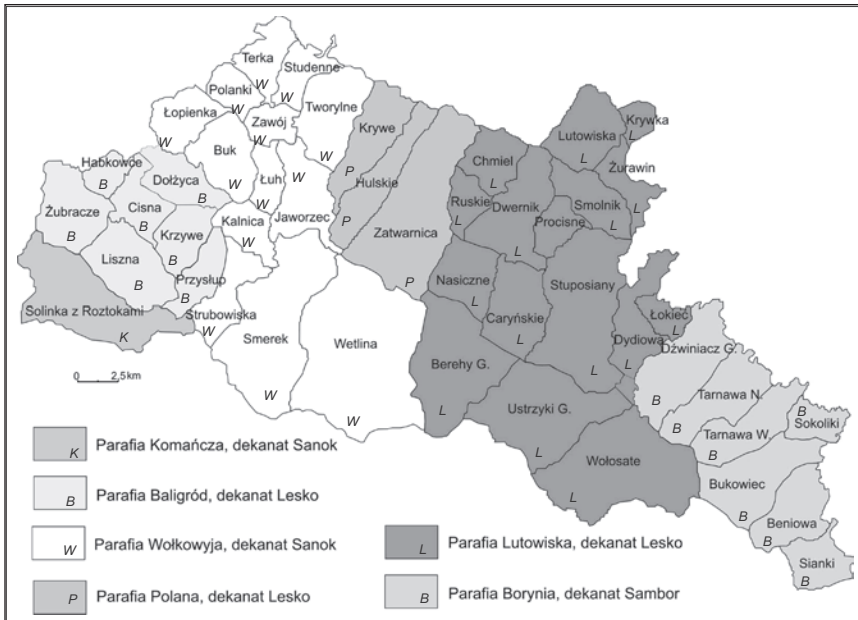
³⁷⁷ Longosz E. 1999. *Podstawy materialne parafii dekanatu krośnieńskiego obrządku łacińskiego w okresie potrydenckim do 1772 roku*. *Prace Historyczno-Archiwalne*, T. VII, s. 24–25.

³⁷⁸ W 1751 r. bp Wacław Sierakowski podzielił diecezję na trzy archidiaconaty: przemyski, jarosławski i brzozowski. *Jubileusz 600-lecia Diecezji Przemyskiej, Materiały duszpasterskie*, mps, s. 19.

³⁷⁹ Śnieżyńska-Stolotowa E., Stolot F. 1982. *Katalog zabytków Sztuki, województwo krośnieńskie*. PANIS, Warszawa, s. 23; Mańkowski T. 1910. *Hoczew i Balowie*. Lwów, s. 15–19.

³⁸⁰ Budzyński Z. 1993. *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku*.

W celu dopasowania struktury kościelnej do granic ówczesnych jednostek administracyjnych (cyrkulów i powiatów) zmieniano kilkakrotnie granice diecezji przemyskiej i strukturę parafialną. Na początku XVIII w. badany obszar był podzielony na 5 parafii rzymskokatolickich, które należały do dekanatów Sanok i Sambor (Ryc. 30, Tab. 7). W wyniku kasacji większości zakonów zmalała znacznie ilość kapłanów na terenie diecezji, co sprawiło, że średnio na 1

Ryc. 30. Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego pod koniec XVIII w.

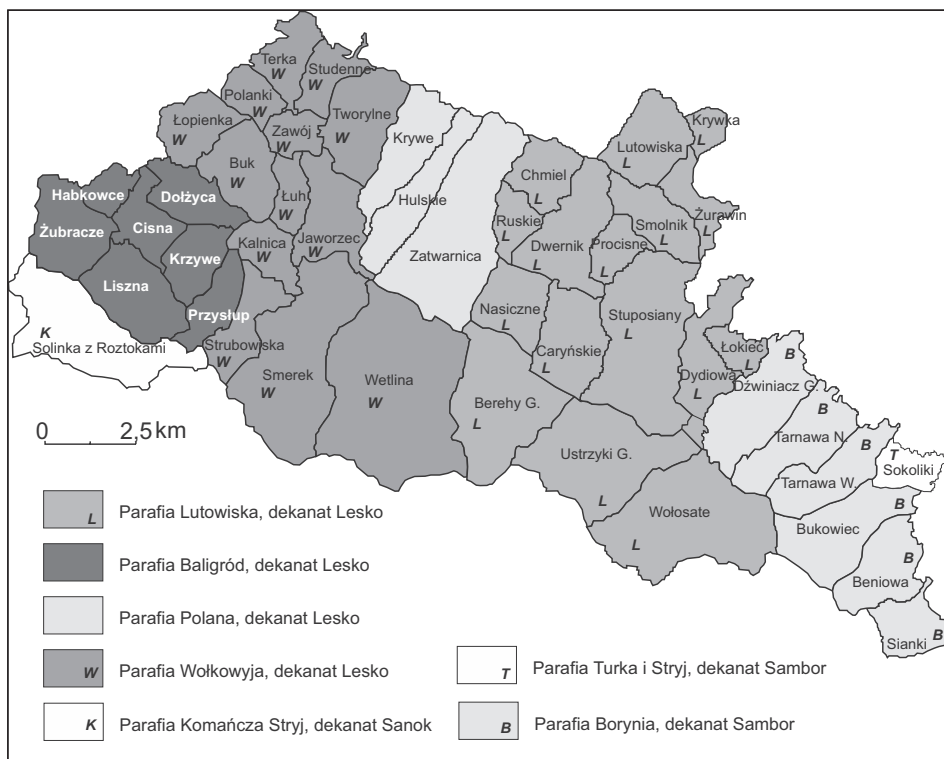
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Budzyński Z. 1993. T. II.

Tabela 7. Struktura organizacyjna Kościoła rzymskokatolickiego na początku XIX w.

L.p.	Dekanat	Liczba parafii rzymskokatolickich	Liczba miejscowości	Liczba miejscowości z nieokreśloną parafią
1.	Sanok	4	40	3
2.	Sambor	1	7	
Łącznie		5	47	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Budzyński Z. 1993.

kapłana przypadają ponad 2000 wiernych³⁸¹. W związku z konfliktem polsko-ukraińskim w latach 1918–1919 wschodnia część diecezji znalazła się na krótko w obrębie proklamowanej we Lwowie Zachodnioukraińskiej Republice Ludowej. Po podpisaniu konkordatu ze Stolicą Apostolską w 1925 r. dokonano nowego podziału kościelnego ziem Rzeczypospolitej (Ryc. 31; Tab.8).

Ryc. 31. Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego w 1933 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Schematismus ... dioeceseos premisliensis rit. Lat. 1933.*

W 1919 r. w dekanatach diecezji liczba parafii wahała się od 2 (dekanat przemyski miejski) do 16 (dekanat żmigrodzki). Natomiast w 1938 r. dekanaty liczyły od 5 parafii (dekanat miejski przemyski) do 15 (dekanaty: drohobycki, przeworski i samborski). Pod względem liczby wiernych dominowały parafie średnie, liczące od 2 do 5 tys. wiernych³⁸².

³⁸¹ Jubileusz 600-lecia Diecezji Przemyskiej, Materiały duszpasterskie, mps, s. 20.

³⁸² Ataman J. 1975. Diecezja przemyska..., s. 22.

Nowo utworzone parafie w latach 1918–1939 powstawały na terenach zamieszkałych zwarcie przez ludność rzymskokatolicką, czyli w zachodniej części diecezji³⁸³. W rezultacie rozkład gęstości sieci parafialnej w zachodnich i wschodnich dekanatach diecezji przemyskiej był nierównomierny (Ryc. 32).

Ryc. 32. Diecezja przemyska obrządku łacińskiego w 1938 r.
Opracowanie własne na podstawie: Krochmal A. 2001, s. 232.

³⁸³ Ataman J. 1975. Diecezja przemyska..., s. 22.

Tabela 8. Organizacja terytorialna kościoła rzymskokatolickiego na badanym obszarze w 1933 r.

Dekanat	Liczba parafii	Parafia	Liczba wiosek w parafii/z badanego obszaru	Kościóły i kaplice	Liczba wiernych (parafia)	Liczba wier-nych (z badanego obszaru)
Lesko	11	Baligród	27/6	3	11960	260
		Lutowiska	21/16	1	490	406
		Polana	14/3	2	1146	19
		Wołkowyja	25/12	5	1328	184
Sambor	15	Borynia	36/8	4	1275	530
Sanok	9	Komańcza	24/3	2	588	24
Łącznie	35	6	147/48	17	16787	1423

Źródło: *Schematismus ... dioeceseos premisiensis rit. lat. 1933.*

W przeciwieństwie do części zachodniej diecezji, w dekanatach położonych na terenie byłej Galicji Wschodniej występowały rozległe parafie, liczące po kilkanaście miejscowości. Do najbardziej rozległych parafii należały Turka i Bukowsko w dekanacie sanockim, liczące po 35 miejscowości.

Na skutek paktu Ribbentrop-Mołotow, agresji niemieckiej i sowieckiej z 1 i 17 września 1939 r. terytorium Bieszczadów i Diecezji Przemyskiej zostało przecięte okupacyjną strefą kordonną. Na mocy porozumienia z 28 września 1939 r. linię demarkacyjną poprowadzono wzdłuż górnego biegu rzeki San. W zaistniałej sytuacji dekanat leski, do którego należał badany obszar, został podzielony na obszary pod okupacją sowiecką i niemiecką³⁸⁴. Władze sowieckie wysiedliły Polaków w okolicy Leska, Sanoka i na Ziemi Odzyskane, pozostawiając na miejscu grekokatolików i katolików obrządku łańcińskiego z rodzin mieszanych. Po regulacji granic państwowych po II wojnie światowej, na terenach przejętych przez Związek Radziecki pozostało 77 parafii i ok. 81 tys. wiernych, których część przybyła w późniejszym okresie do Polski. W czasach PRL-u i okupacji sowieckiej kościół rzymskokatolicki został objęty represjami, które szczególnie nasiliły się po 1947 r.³⁸⁵

Kolejne zmiany w strukturze łańcińskiej diecezji przemyskiej nastąpiły po zmianach granic w wyniku tzw. Akcji H-T. Na mocy układu z 15 lutego 1951 r. zawartego w Moskwie i wymiany obszarów, przybyli wysiedleńcy z powiatów hrubieszowskiego i tomaszowskiego³⁸⁶. Po ustaleniu granic rozkład parafii okazał

³⁸⁴ Nabywaniec S. 2009. Kościół rzymskokatolicki w Bieszczadach 1944-1989. Powrót – odbudowa – rozwój. W: Bieszczady w Polsce Ludowej 1944-1989. J. Izdebski i inni (red.). IPN, Oddział w Rzeszowie, Rzeszów, s. 248.

³⁸⁵ Tokarczuk I. 1987. Wytrwać i zwyciężyć. Kraków, s. 7.

³⁸⁶ Buziewicz M. 2000. Sąd nasz ród! Bełz, Krystynopol, Ostrów, Sokal, Uhnów, Waręż, Akcja

się nierównomierny, więc zostały one poddane weryfikacji. W 1965 r. w całość diecezji uznano za rozległe takie parafie, których odległość wsi od kościoła parafialnego wynosiła ponad 5 km. Takich parafii stwierdzono ok. 1/3 ogółu³⁸⁷. Za reorganizacją struktury parafialnej przemawiał ponadto fakt intensywnego wzrostu ludności wyznania rzymskokatolickiego. W 1965 r. parafii liczących ponad 8 tys. wiernych było w diecezji 15 (w tym 3 ponad 20-tysięczne)³⁸⁸.

Próbie reorganizacji diecezji, przy niesprzyjającej polityce władz PRL, podjął wkrótce po objęciu diecezji ks. bp Ignacy Tokarczuk, przyjmując założenie, że *dobrze funkcjonujący ośrodek duszpasterski w mieście nie może przekraczać 10 tys. wiernych, a w dobrze funkcjonującym ośrodku duszpasterskim na wsi odległość od kościoła nie powinna przekraczać 4 kilometrów*³⁸⁹. Początkowo bp Tokarczuk erygował nowe parafie przy istniejących kościołach filialnych, a równocześnie podjął starania o odzyskanie przejętych przez państwo byłych cerkwi greckokatolickich. Począwszy od 1970 r., po wyczerpaniu wszelkich sposobów i środków, zaczęto wznosić nowe kościoły, bez zezwolenia władz świeckich.

Sytuacja uległa poprawie na początku lat 90. XX w. Ojciec Święty Jan Paweł II dokonał 25 marca 1992 r. bullą „*Totus Tuus Poloniae Populus*” reorganizacji polskich diecezji, ustanawiając m.in. nową metropolię przemyską. W skład metropolii przemyskiej weszły: archidiecezja przemyska oraz nowo utworzone diecezje: rzeszowska i zamojsko-lubaczowska.

W 2012 r. na obszarze Bieszczadów znajdowało się 49 parafii, wchodzących w skład 6 dekanatów. Obszar ten zamieszkiwało 66 239 katolików. Są to w większości ludzie przybyli po wojnie z różnych regionów Polski. Tylko nieliczni grekokatolicy, powracający z wysiedleń na swą ojcowiznę po 1956 r., przeszli na obrządek łaciński. Ze względu na zbliżoną liturgię i język część z nich zwróciła się do prawosławia. W związku z zaistniałą sytuacją 3 dawne cerkwie greckokatolickie pełnią obecnie funkcję kościołów rzymskokatolickich. Dzięki temu są one nadal w kulcie. W miejscowościach, w których cerkwie uległy zniszczeniu, pobudowano nowe obiekty, w większości murowane.

W 2012 r. dekanaty zmniejszyły w swoim obrębie liczbę parafii, a parafie są na ogół kilkuwioskowe (Tab. 9, Ryc. 33). W okresie od 1785 r. do 2012 r. na badanym terenie nastąpił stopniowy rozwój organizacji terytorialnej Kościoła rzymskokatolickiego (Ryc. 33). Szczególnie została rozwinięta sieć parafialna i wzrosła liczba świątyń.

H-T-1951, Ustrzyki Dolne, s. 7.

³⁸⁷ Rocznik Diecezji Przemyskiej na Rok 1966. Przemysł, 1966, s. 35-157.

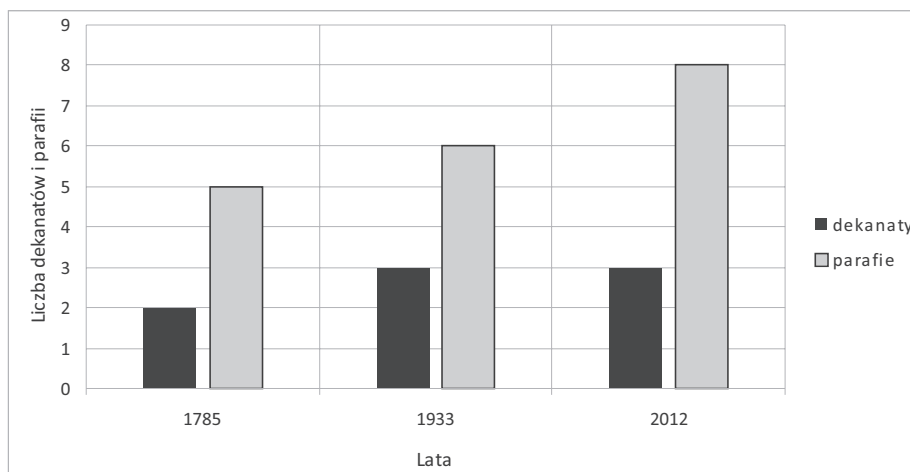
³⁸⁸ Bar J., Szal A. 1993. Nowe kościoły diecezji przemyskiej w jej dawnych granicach powstałe w latach 1966-1992. Przemysł, s. 4.

³⁸⁹ Tokarczuk I. 1987. Wytrwać i zwyciężyć, Kraków, s. 7.

Tabela 9. Organizacja terytorialna kościoła rzymskokatolickiego w 2012 r. w polskiej części badanego obszaru.

Dekanat	Liczba parafii	Parafia	Liczba wiosek	Kościoły	Liczba wiernych
Lesko	8	Baligród	6	4	1 776
		Cisna	11	2	1 023
RAZEM			17	6	2799
Lutowiska	6	Dwernik	9	3	615
		Lutowiska	5	3	990
		Ustrzyki Górne	7	4	509
		Wetlina	4	1	583
RAZEM			25	11	3312
Solina	8	Górzanka	3	2	460
		Wołkowyja	8	5	1 520
RAZEM			11	7	1980
ŁĄCZNIE			53	24	8091

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Archidiecezji Przemyskiej 2012.

Ryc. 33. Rozwój organizacji terytorialnej Kościoła rzymskokatolickiego na badanym obszarze w latach 1785, 1933 i 2012.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Budzyński Z. 1993. T. II; Schematismus ... dioeceseos premisliensis rit. lat. 1933; Rocznik Archidiecezji Przemyskiej 2012.

5.2. Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego w rejonie Wielkoberezańskim na Zakarpaciu i Snińskim na Słowacji

Chryścianizacja terenów położonych po południowej stronie Karpat sięga prawdopodobnie IX i X w., i związana jest z działalnością uczniów św. Cyryla i Metodego³⁹⁰. Data oraz okoliczności zaistnienia podziału konfesyjnego pomiędzy obrządkiem wschodnim a zachodnim oraz to jak wyglądała pierwsza organizacja kościelna na tym terenie są trudne do ustalenia³⁹¹. W 1009 r. założona została diecezja transylwańska, która objęła swoim obszarem również Zakarpacie. Ośrodkiem życia religijnego na terytorium późniejszej eparchii mukaczewskiej były monastiry³⁹². Na Zakarpaciu wielkie znaczenie miała rotunda Horiańska w Užgorodzie, która przetrwała w bardzo dobrym stanie aż do czasów obecnych. Ożywienie w budownictwie kościelnym nastąpiło po 1346 r., kiedy to Zakarpacie weszło w struktury diecezji Egerskiej.

Sytuację wyznaniową skomplikował ruch reformacyjny, który dotknął w XVI w. również mieszkańców badanego obszaru. Pod względem politycznym rozwój reformacji nie zależał już jedynie od monarchy węgierskiego, lecz od rządzących danym obszarem rodów szlacheckich. Interesujący nas obszar należał do rodu Drugethów, którzy dopiero w 1605 r. przeszli ponownie na katolicyzm³⁹³. Po bitwie pod Mohaczem (1526) dokonano podziału własności, w wyniku którego analizowany teren przeszedł na własność księcia siedmiogrodzkiego Jana Zapolyę. Wprawdzie nowy właściciel opierał się szlachcie sympatyzującej z protestantyzmem, nie zatrzymało to jednak fali reformacji na tym terenie. W latach czterdziestych XVI w. większość Słowacji wschodniej oraz Zakarpacia uległo wpływom protestanckim aż do ponownej rekatolizacji do końca XVI w. Protestantyzm był najczęściej wyznaniem mieszczan, kalwinizm – szlachty, a mieszkańcy wiosek rusińskich w swej większości pozostali wierni Kościołowi wschodniemu³⁹⁴. Warto nadmienić, że ruch reformatorski prowadził do madziaryzacji mieszkańców Zakarpacia i groził

³⁹⁰ Hrycuniak S. 1991. Ślady działalności misyjnej na ziemiach polskich. W: Cyryl i Metody – apostołowie i nauczyciele Słowian, J. S. Gajek, L. Górka (red.), Lublin, s. 139, 143; Timkovič J. V. 1995. Letopis krásnobrodského monastiera alebo kúsok zo slavných dejin gréckokatolíkov na Slovensku. Prešov, s. 14-15.

³⁹¹ Zob. m.in.: Ďurišin D. 1996. Dejinné podoby evanjelizácie. Verbum. Časopis pre kresťanskú kultúru 7, nr 1, s. 2-3; Bugel W. 2000. W obawie o własną tożsamość. Ekjolozjologia Unii Užgorodzkiej. KUL. Lublin, 17-24.

³⁹² Początkowa liczba funkcjonujących monastyrów nie jest zgodna w opiniach poszczególnych badaczy. Liczba ta waha się od 2 do co najmniej 6. Zob. Perfeckij E. 1955. Podkarpatská Rus ve století XIII-XV. Praha, s. 43; Myšanyč O. 1997. Užhorodska cerkovna unija 1646 roky ta ii značennja v kulturno-istoryčnomu rozvytku Zakarpattja. WZU, t. 4-5, S. Kozak (red.), Warszawa, s. 122; Bugel W. 2000. Op. cit., s. 22-23.

³⁹³ Bugel W. 2000. Op. cit., s. 29.

³⁹⁴ Lacko M. 1966. The Union of Užhorod, Cleveland – Rome, s. 23, za: Bugel W. 2000. Op. cit., s. 29.

utrata tożsamości narodowo-kulturowej tutejszej ludności rusińsko-słowackiej³⁹⁵. Śladem po tamtym okresie są cmentarze protestanckie w Wielkim Bereznym, gdzie znajdował się również zbór.

Przełomowym wydarzeniem w dziejach chrześcijaństwa na Zakarpaciu było podpisanie 24 kwietnia 1646 r. unii z Kościołem wschodnim („unia użhorodzka”). Znaczącą rolę odegrało tu wsparcie książęcego rodu Drughetów. To właśnie w ich kaplicy zamkowej w Użgorodzie doszło do podpisania aktu unijnego. Proces przyjęcia postanowień unii trwał jednak znacznie dłużej i nastąpił dopiero w XVIII w., a problemy pomiędzy unicką eparchią mukaczewską a biskupstwem łacińskim w Egerze próbowała rozwiązać cesarzowa Maria Teresa, wydając w 1756 r. dekret. Sprawy ostatecznie uregulowała wydana przez papieża Klemensa XIV bulla „Eximia regalium” z 1771 r., na mocy której została erygowana eparchia mukaczewska podporządkowana biskupstwu w Egerze. W 1773 r., na mocy uchwał synodu hierarchów unickich, doszło do podziału eparchii mukaczewskiej, a badany obszar wszedł pod zarząd wikariatu utworzonego w Koszycach, z siedzibą w Preszowie. W 1816 r. na jego bazie utworzono eparchię unicką w Preszowie. Zmiana granicy państwowej i wejście Zakarpacia w skład Czechosłowacji spowodowało duże utrudnienia w zarządzaniu diecezją. W 1993 r. w części rumuńskiej diecezji Satu Mare utworzono Apostolską Administrację Zakarpacia³⁹⁶. W 2002 r. papież Jan Paweł II erygował rzymskokatolicką diecezję Mukaczewską. Obecnie na terenie Zakarpacia znajduje się jeden kościół rzymskokatolicki – w miejscowości Zabrodź. Wspólnota należy do parafii w Wielkim Bereznym, dekanatu Wierchnio-Użańskiego (Tab. 10). Parafię obsługują Księża Misjonarze Zgromadzenia św.

Tabela 10. Organizacja terytorialna kościoła rzymskokatolickiego w latach 2005 i 2012 r. w rejonie Wielkoberezańskim.

Dekanat	Parafia	Filia	2005	2012	
Wierchnio-użańskij	Użgorod-Horiany		6500	-	
	Użgorod-Bozdosz		500	-	
	Storożnica		110	110	
	Onokiwcy		50	50	
	Pereczyn		300	300	
	Turia-Remeta		500	500	
	Wielki Bereznyj			600	600
		Zabrodź		100	100
	Huta		40	40	
	Serednie			450	500
		Antałowcy		180	180
Głębokie			250	180	

Źródło: Schematyzm Mukaczewskiej diecezji rzymsko-katolickiej cerkwi 2005; Schematyzm Mukaczewskiej diecezji rzymsko-katolickiej cerkwi 2012/13.

³⁹⁵ Bugel W. 2000. Op. cit., s. 30.

³⁹⁶ Dzwonkowski R. 2011. Polacy w kościele katolickim na Wschodzie (1939-2011). Toruń, s. 204-205.

Wincentego a Paulo. Dawniej rzymokatolicy korzystali z miejscowej cerkwi greckokatolickiej, która po likwidacji cerkwi greckokatolickiej na Ukrainie, należy obecnie do prawosławnego wyznania. W 1994 r. została zarejestrowana rzymskokatolicka wspólnota w Zabrodziu, która poświęcając kamień węgielny rozpoczęła prace nad wzniesieniem własnej świątyni. Kościół został poświęcony 12 kwietnia 2002 r. pw. Św. Józefa Robotnika. Obecnie korzystają ze świątyni dwie wspólnoty – rzymskokatolicka i greckokatolicka, a nabożeństwa odprawiane są w dwóch językach – ukraińskim i słowackim.

Natomiast w części słowackiej analizowanego obszaru nie występuje żaden kościół rzymskokatolicki, a cały obszar Parku Połoniny należy do Parafii w Sninie archidiecezji koszyckiej. W Sninie znajduje się kościół parafialny pw. Podwyższenia św. Krzyża. Jest to obiekt murowany, w stylu barokowym, pochodzący z 1751 r. i odrestaurowany w 1992 r. W Stakčinie został wzniesiony filialny kościół murowany o współczesnej architekturze, pw. Piusa X. Wierni wyznania rzymskokatolickiego stanowili w 2001 r. ok. 14% mieszkańców okresu Sniny³⁹⁷. W Sninie natomiast rzymokatolicy stanowią 56% mieszkańców miasta, spośród których blisko 80% jest narodowości słowackiej³⁹⁸ (Tab. 11).

Tabela 11. Organizacja terytorialna kościoła rzymskokatolickiego w latach 2005 i 2001 r. w rejonie Snińskim.

Dekanat	Parafia	Filia	1950	2001
Snina	Snina			-
		Dara	156	0
		Jalova	2	1
		Kolbasov	2	1
		Nová Sedlica	14	6
		Ostružnica	1	0
		Prislop	0	1
		Runina	7	2
		Ruské	12	0
		Ruský Potok	5	1
		Smolnik	6	0
		Stakčín	159	342
		Stakčiaňská Roztoka	16	11
		Starina	28	0
		Topol'a	8	3
		Ulič	52	44
		Uličské Kryvé	3	4
Viel'ka Pol'ana	12	0		
Zboj	15	12		
Zvala	6	0		

Źródło: Mušinka M., Mušiinka A. 2011, s. 255-329.

³⁹⁷ Štatistický úrad SR, sčítanie ľudu z roku 2001. Okres Snina.

³⁹⁸ Štatistický úrad SR, sčítanie ľudu z roku 2001. Okres Snina.